

E. M. Cioran'da Ölüm ve İntihar

Öğr. Gör. Dr. Samet Zenginoğlu

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6061-8388>

Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret Bölümü, Adıyaman – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 11.04.2019
Kabul: 15.06.2019
On-line Yayın: 30.06.2019

Anahtar Kelimeler

Cioran
Ölüm
İntihar

DOI: 10.9761/JASSS8042

Öz

Eserlerinin büyük bir kısmını Fransızca kaleme alan Rumen düşünür Emil Michel Cioran (1911–1995), 20. yüzyıl düşünürleri arasında birçok konuda dikkat çekici ve özgün perspektiflere/görüşlere sahip bir isimdir. Kitaplarının büyük bir bölümünün Türkçe'ye aktarılması ile sessiz, fakat ciddi bir okuyucu/takipçi kitlesine sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Cioran'ın kaleme aldığı hususlara bakıldığı zaman, Tanrı ile olan ilişkiden düşün dünyasına, nihilizm tartışmalarından tarih ve ütopyaya, müziğe olan tutkusundan "doğmuş olma sakıncası"na ve nihayetinde ölüm ve intihara değin birçok bağlama ulaşabilmek mümkündür. İşte bu çalışma da, Cioran'ın perspektifinden -mümkün olduğu ölçüde ve eksik ve kusurları ile- "ölüm" ve "intihar" düşüncesine odaklanmak amacını taşımaktadır. Ancak Cioran'da özellikle ölüm düşüncesine değinmeden evvel, O'na göre doğmuş olmanın dayanılmaz ve hatta tahammül edilemez boyutunu ifade etmek gerekmektedir. Her ne kadar ölüm ve felsefe arasında tarihsel geçmişten bugüne derin ve çeşitli bağlar söz konusu olsa da, çalışma bu konunun farkında olarak, karşılaştırmalı bir bakış açısı sunmaktan ziyade, Cioran'ın özgün görüşlerine yer vermektedir. Cioran'a göre, modern dünya, insanlara ölümü unutturmuştur. Oysa ölüm düşüncesi hiç de akıldan çıkarılması mümkün olmayan bir şeydir. Zira Cioran bu düşüncüyü aklından hiç çıkar(a)mamıştır. Bununla birlikte, şüphesiz, Cioran'ın "yaşamı bir kâbus olmaktan çıkaracağı" düşüncesinden hareketle "intihar"a yönelik düşünce ve söylemleri de bu bağlamda dikkat çekmektedir. Çalışma, ifade edilen amaç kapsamında bu hususları Cioran'ın söylemleri üzerinden analiz etme gayreti içerisinde olmuştur.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Zenginoğlu, S. (2019). E.M. Cioran'da Ölüm ve İntihar. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 75, Summer, p. 427-434.

*Death and Suicide in E. M. Cioran***Samet Zenginoğlu**

Adiyaman University, Vocational School of Social Sciences, Foreign Trade Department, Adiyaman – TURKEY

Article History

Submitted: 11.04.2019

Accepted: 15.06.2019

Published Online: 30.06.2019

Key Words

Cioran

Death

Suicide

DOI: 10.9761/JASSS8042

Abstract

Romanian philosopher Emil Michel Cioran (1911-1995) who has written most of his works in French is a name having interesting and unique perspectives/views regarding various topics among the 20th century philosophers. It would not be wrong to note that he has a silent but serious reader/follower audience, considering that most of his books were translated into Turkish. When the topics that Cioran addressed are examined, it is possible to reach many contexts such as relation with God, the world of thought, discussions on nihilism, history and utopia, "The Trouble with being born" written by his passion for music and finally death and suicide. Likewise, the aim of the study is to focus on the ideas of "death" and "suicide" with its deficiencies and defects as much as possible. Before we especially touch upon the idea of death in Cioran, we have to express the unbearable and even untenable dimension of having been born in his terms. Despite the fact that there are deep and various connections between death and philosophy from past to present, this study addresses Cioran's unique views rather than presenting a comparative perspective with the awareness of the connections mentioned. According to Cioran, the modern world has made people forget about death. Yet, the idea of death cannot be possibly dismissed from the mind. Likewise, Cioran has never been able to give up this thought. In addition, Cioran's thoughts and discourses directed at "suicide," considering that it will "end subsistence as a nightmare" also attract attention in this regard. The study has aimed at analysing these issues based on Cioran's discourses within the scope of the purpose expressed.

1. GİRİŞ

Ölüm olmasaydı, onu icat etmek zorunda kalırdık. / Voltaire

20. yüzyılın bilinen, ancak üzerinde az konuşulan düşünürlerinden birisi olarak Cioran'ın ismini belirtmek yanlış olmayacaktır. Oysa Cioran, koyu dindar bir aileden gelmesine rağmen Tanrı ile olan hesaplaşmasından (Er, 2018b: 17) kendi bağlamındaki nihilizm tartışmalarına (Er, 2018b: 26 vd.), tarihe ve ütopyaya bakışından (Cioran, 2015b) ölüm ve intihar düşüncesine değin birçok konuda üzerinde konuşulması ve düşünceleri dikkate alınması gereken bir isim olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, kaleme aldığı eserlerinde gerek fizikî sıkıntılarının gerekse de ontolojik buhranlarının çeşitli yansımalarının görülmesi ve "yazma" sürecine olan bakışı da bu açıdan dikkat çekici ipuçlarını ihtiva etmektedir. Her ne kadar Cioran, kendisinin ve düşüncelerinin sınıflandırılmasına karşı olsa da O'nu 'modern bir kuşkucu' olarak değerlendirmek mümkündür. Bununla birlikte, doğmuş olmak ve yaşamak ile ilgili sancı ve sıkıntıları ve bu eksendeki düşünceleri O'nu farklı bir konumda ele almayı zaruri kılmaktadır.

Bu buhran, sancı ve sıkıntıların anlaşılabilmesi ve Cioran'ın ve dünyasının belirgin bir biçimde anlamlandırılabilmesi için Suniç'in (2018: 33) şu yaklaşımı dikkat çekmektedir: "16. yüzyıl Fransız ressamlarından J. Valverde taşbaskısı resimlerinin birinde, derisini vücudundan sıyrılmış bir adamın taslağını çizmişti. Bir elinde bıçağını, diğer elinde de daha yeni yüzülmüş derisini tutan bu korkunç adam, şimdi okuyucularına politik hokkabazlığın postlarını en iyi nasıl yüzeceklerini öğreten Cioran'a benziyor."

İşte bu çalışma, bu genel çerçeveyi göz ardı etmeksizin, Cioran'ın "ölüm" ve "intihar" düşüncesini değerlendirmek amacını taşımaktadır. Ölüm ve felsefe ilişkisinin, Epikuros'tan (Emanet, 2018: 16) Seneca'ya (Pattabanoğlu, 2015), Heidegger'den, Levinas'tan (Başerer ve Başerer, 2016) Sartre'a (Polat ve Aşkın, 2017) ve Shopenhauer'a değin (2016) farklı bağlam ve kapsamlarda ele alınmış olduğu bilinmektedir. Bu noktada, çalışma bu bağlam ve kapsamlar dâhilinde bir mukayese sunmaktan ziyade, özgün bir perspektiften Cioran'ın düşünce ve söylemlerine odaklanmaktadır.

Çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Cioran'ın hayatının ana eksenlerinden, yazma nedenlerinden, yazmaya bakış açısından, etkilendiği isimlerden, müziğe ve hususen Bach'a olan bakış açısından ve başlıca eserlerinden söz edilmiştir. İkinci bölümde, Cioran'ın ölüme bakış açısına/yaklaşımına geçmeden önce, O'nun bizatihi doğmuş olmaktan duyduğu rahatsızlık ve hatta hınç ele alınmış, akabinde de ölüm düşüncesine ve bu eksendeki söylemlerine yer verilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise, kendisine hayata tahammül etme ve kendisini özgür hissetme imkânını veren intihar düşüncesi ifade edilmiştir.

2. CİORAN'A DAİR

Fransızca yazan Rumen düşünür Emil Michel Cioran, 1911 yılında Romanya'da doğmuş, Bükreş'te felsefe okumuş, 1937 yılında Fransa'ya gitmiş ve 1995 yılında Alzheimer hastalığından yaşamını yitirmiştir. Ancak Cioran'ın yaşamının ve düşün dünyasının bu kronolojik noktalar kadar net ve belirgin argümanlara sahip olduğunu söylemek güçtür. Zira öncelikle belirtmek lazımdır ki, bir düşünür/filozof olarak bir ekole intisap etmemiş, düşünceleri gibi ayrı ve deyim yerindeyse ayrık/aykırı bir konumda yer almıştır. Hatta bu "konum" tanımlaması bile bir muğlaklığı ifade etmektedir. Berindeanu'ya göre (2018: 12) Cioran, "profesyonel" bir filozof olarak etiketlenmekten asla hoşlanmamıştır. Bu yüzden olsa gerek, onun yerine kendini bağımsız bir düşünür –"özel bir düşünür" ("penseur prive") olarak– tanımlamayı tercih etmiştir. Böylesi bir ayırım da O'na, "herhangi bir akademik ortaklığı reddetme" ve "sistemin baskısından muaf bir düşünür olma ayrıcalığının keyfini çıkarma" imkânı vermiştir.

Bu "özel düşünür"ün özellikle şüpheli yaklaşımlara sahip olduğunu ifade etmek mümkündür.

Felsefenin en büyük cesareti de kuşkuculuktur (Cioran, 2015a: 34). Bu bağlam haricinde, bu çalışmada da ele alınacağı üzere, Cioran'ın eserlerinde "ölüm" ve "intihar" düşünceleriyle sık sık karşılaşmaktadır. Aynı zamanda bu düşünceler ekseninde "doğmuş olmanın sakıncası"na vurgu yapan bir perspektif söz konusudur. Deyim yerindeyse dünyaya gelmiş olmakla hesaplaşan bir yaklaşım, Cioran'ın düşün dünyasında etkin olmuştur.

Cioran'dan söz ederken akıllara şu sorunun gelmesi olasıdır: Cioran niçin yazmıştır? Bu sorunun sorulmasını nedeni, O'nun yaşamla alıp-veremediği şeyler arasındaki tartışmalarla ilgili ve ilişkili olmasıdır. Bu soruya dair yanıtları Cioran'ın kendisi vermektedir: "Birinden nefret ediyorsanız, bir kâğıt parçası alın ve on, yirmi, otuz kere 'X itin tekidir, X itin tekidir' yazın. Birkaç dakika sonunda insan yatıştır, daha az nefret eder" (Cioran, 2016a: 37). Bu ifadelerin, Cioran'ın "ölüm" ve "intihar" düşünceleriyle doğrudan bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Nitekim "eminim ki, eğer kâğıtları karalamasaydım, uzun zaman önce kendimi öldürmüş olurum. Yazmak olağanüstü bir tesellidir. Yayımlamak da. Bu size gülünç görünebilir, hâlbuki çok doğru. Çünkü bir kitap hayatınızdır ya da hayatınızın bir bölümüdür ve sizi dışarıya çıkarır" (Cioran, 2016a: 15) ifadesinde bulunmakta ve yazmanın, kendisini öldürmemesi için etkin bir gerekçe/sebebe olduğunu söylemektedir. Ayrıca, bu cümlede geçen "hayatınızın bir bölümü" ifadesi de dikkat çekicidir. Öyle ki Cioran'ın zihin dünyası ve yaşadıkları yazdığı eserlere büyük oranda sirayet etmiştir. Bir kere, Cioran'ın gençliğinde insomnia hastalığına yakalanmış olduğu ve diğer yandan da yaşamaktan ziyade bizatihi doğmuş olmakla ilgili problemleri olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla Er'in ifadesi ile (2018a: 62); "uykusuzluk ve doğmuş olmak, birisi patolojik diğeri ontolojik rahatsızlık olan bu iki fenomen, Cioran'ın felsefi düşünsel ardalının ve kurgusallığının sığınağını oluşturur." Bu durumu Cioran da kabul etmektedir: "aslında bütün kitaplarım otobiyografik, ama maskeli bir otobiyografi türü" (Cioran, 2016a: 92).

Cioran'ın kaleme aldığı konular da dinî ve ontolojik temellerde "can sıkıcıdır". Dolayısıyla yazma nedeni ile ilgili olarak bu husus da eklenmelidir. Nitekim ifade edileceği üzere, Cioran, "Gözyaşları ve Azizler Üzerine" adlı eserini yayımlama süreci ve sonrasında da çeşitli can sıkıcı emarelerle karşılaşmıştır. Dolayısıyla, yazmanın bir diğer bağlamı açısından Cioran'a göre (2017b: 31); "kimseye açmaya cesaret edemeyeceğimiz konuları dile getirmek için kitap yazmak zorunda kalırız." Bu sebepten ötürü, O'nun kitaplarının iddiası göz açmaktır. (Cioran, 2016a: 24). Örneğin, ifade edilen "Gözyaşları ve Azizler Üzerine" adlı eserin yayınlanma ve sonrasında süreci Cioran şu şekilde ifade etmektedir (2016a: 173): "Kitap Bükreş'te basılacaktı ve bir gün yayıncı beni aradı ve 'beyefendi, kitabınız çıkmayacak' dedi. - "Çıkmayacak ne demek? Son düzeltmeleri yapmıştım" dedim. Böyle bir şey ancak Romanya'da mümkündür. - "Kitabınızı okudum" diye devam etti, "dizgici bana bir paragrafını gösterdi. Beyefendi, ben servetimi Tanrı sayesinde yaptım ve bu kitabı yayımlayamam." - "Ama derinlemesine dini bir kitap bu, neden yayımlamıyorsunuz?" dedim. - "Kararım kesin" dedi. Üzülmüştüm çünkü kısa süre sonra Paris'e gidecektim. (...) Kitap, ben Paris'e geldikten sonra çıktı ve neredeyse hiç dağıtılmadı. Paris'te annemden bir mektup aldım. Şöyle diyordu: "Kitabını nasıl bir üzüntüyle okuduğumu anlayamazsın. Bunu yazarken babanı düşünmen gerekirdi.""

Cioran'dan söz ederken, şüphesiz onun müzik tutkusundan da söz etmekte fayda vardır. Çünkü Cioran'ın neredeyse bütün eserlerinde karşılaşılabilen en büyük tutku ve saplantılarından birinin müzik olduğunu söyleyebilmek mümkündür. (Rucsanda, 2018: 109). Hatta O'nun Bach'a olan bakışı o denlidir ki, "evrenin başarısızlığa uğramadığı izlenimini size veren tek şey Bach'tır." (Cioran, 2016a: 154). Müzik haricinde, kendisi için en büyük isimlerden birisi olarak Georg Simmel'i anmaktadır. (Cioran, 2016a: 10). Ayrıca, henüz moda olmamışken Kierkegaard'ı okuduğunu ve Heidegger'in de Kierkegaardcı tarafının kendisini ilgilendirdiğini ifade etmiştir (Cioran, 2016a: 20). Proust'u Dostoyevski'yi de çok okuduğunu söylemiş (Cioran, 2016a: 41), ve Camus'ya dairde şu ifadelerde bulunmuştur: Camus'yü tek bir kere gördüm ve hoşuma gitmedi. Çürümenin Kitabı yayımlandığı

zaman bana münasebetsiz bir şey söyledi: “Artık gerçekten entelektüel şeylerin alanına girmelisiniz” dedi. Bunu inanılmaz bir küstahlıkta buldum. (Cioran, 2016a: 135). Sayılan isimlerin haricinde de Beckett ile de bizatihi görüştüğü bilinmektedir. Son olarak ise, Schopenhauer ve özellikle Nietzsche’ye de (Er, 2018b: 95 vd.) uzak kalmamıştır.

Cioran’ın, “ölüm ve “intihar” düşüncelerine geçmeden evvel, kısaca eserleri hakkında da söz etmek gerekmektedir. Bunlardan başlıca eserleri şunlardır (bkz. Er, 2018b: 135-143): Umutsuzluğun Doruklarında (1934), Aldanışlar Kitabı (1936), Romanya’nın Kaderinin Değişmesi (1937), Mağlupların Kitabı (1940’lar), Çürümenin Kitabı (1949), Burukluk (1952), Varolma Eğilimi (1956), Tarih ve Ütopya (1960), Kötü Tanrı (1969), Doğmuş Olmanın Sakıncası Üzerine (1973), İşkence (1979), Hayranlık Talimleri (1986), İtiraf ve Aforozlar (1987).

3. CİORAN: DOĞMUŞ OLMAK VE ÖLMEK ARASINDA

Cioran’da ölüm fikrini anlamlandırabilmek için doğmuş olmanın sakınca ve sancısını anlamak gerekmektedir. Henüz genç yaşlarda iken annesinin; “bu ıstırapları çekeceğini bilseydim, seni dünyaya getirmezdim” (Cioran, 2016a: 137) diyerek kendisine seslenmiş olduğunu unutmaması ve bunun zihninde bir “iz” olarak kalmış olması bile bu anlama sürecini zaruri kılmaktadır. Nitekim O’na göre, hakiki ve biricik talihsizlik, dünyaya gelme talihsizliğidir (Cioran, 2017b: 15). Bu talihsizlik olmasaydı, Cioran’ın çok daha mutlu olacağı düşünülebilir. “Doğmuş olmamak, sadece bunu düşünmek... ne büyük mutluluk, ne büyük özgürlük, ne büyük uzay!” (Cioran, 2017b: 26). Benzer şekilde; “doğmamak hiç kuşkusuz olup olabilecek en iyi formüldür. Ama ne yazık ki, kimsenin elinde değil.” (Cioran, 2017b: 194). Doğmak bir talihsizliktir, çünkü Cioran doğmuş olmayı kabullenememiştir. Hatta kendi ifadesi ile “doğmak hakaretini” hazmetmemiştir (Cioran, 2017b: 111). “Doğmuş olmamı başımsızlamıyorum. Dünyaya gelerek, sanki bir gizeme saygısızlık etmiş, önemli bir anlaşmaya ihanet edip adı olmayan büyük bir kabahat işlemiştim. Oysa o kadar keskin olmadığım da vaki: Doğmak bana o zaman, başıma gelmemiş olmasıyla avunamayacağım bir felaket gibi görünüyor.” (Cioran, 2017b: 19). Dolayısıyla Cioran’a göre, “dünyaya geldiğimden beri”de yer alan bu “...den beri” O’na öyle korkunç bir anlamla yüklü görünmüştür ki katlanılmaz olmuştur (Cioran, 2017b: 9). Dolayısıyla Cioran gerçek mutluluğu ve özgürlüğü doğmamış olmakta bulur. “Özgür olmak, çılgınca özgür olmak isterdim. Ölü doğmuş bir çocuk kadar özgür.” (Cioran, 2017b: 14). Hatta doğmuş olma sonrasını bile yine ölüm ile ilişkilendirir: “Ölümler var olmadan önceki halimize döndüğümüz doğruysa, o saf olanağa tutunmak ve oradan hiç kımıldamamak daha iyi olmaz mıydı? Gerçekleşmemiş bir tamlık içinde ebediyen kalabilecekken, bu dolambaç niye?” (Cioran, 2017b: 137).

Doğmuş olma sakıncasına maruz kalmasının ardından Cioran’ın temel meselelerinden birisi ölüm olmuştur. Ölüme bakışına geçmeden önce, O’nun bu meseleye dair yaptığı vurguların temel sebeplerinden birisi olarak ölümün unutulması gösterilebilir. Zira modernliğimizde ve postmodernliğimizde, bireylerin ve kitlelerin, sürekli ölüme ve ölmeye gönderme yapmaktan kaçındığına dikkat çekmiştir (Er, 2018b: 67). Şu ifadeleri bu yaklaşımı teyit etmektedir:

“Ortaçağın sonuna doğru ‘Ölme Sanatı’ başlıklı yazılardan geçilmiyordu ve olağanüstü ilgi görüyordu bunlar. Böyle bir konunun bugün herhangi bir insanı ilgilendirmesi mümkün mü? Artık kimse ölümünü düşünmüyor, kimse kafa yormuyor ölümü hakkında, bizi alıp götürdüğünde bile onunla meşgul değiliz. Eskiler ölmeyi biliyordu. Ölümü küçümsemek bilgeliklerinin hiç değişmeyen idealiydi. Bizim için ise ölüm ürkütücü bir *sürpriz*. Ortaçağ ölüm duygusunu çok yoğun bir şekilde tanımıştır. Ama onu son derece sanatkarane bir biçimde varlığın mahrem dokusu içine dâhil etmeyi de başarmıştır. Ölüm karşısında kimse hile hurda yapmak istememiştir. Biz ise, ölüm bize hile hurda yapmadan ölmek istiyoruz.” (Cioran, 2015a: 28).

Dolayısıyla Cioran, kendi ifadesi ile ölüm karşısında hile hurda yapmak istememiştir. “Ne

zaman ölümü düşünmesem, hile yaptığım, birini aldattığım hissine kapılıyorum.” (Cioran, 2017b: 34). Bunun için ölümü unutmamak gerekmektedir. Bu belki de bir bakıma mutsuzluk sebebidir. “İnsan ölümlü olduğunu unuttuğunda önemli işler yapmakla yükümlü hisseder kendini; bazen de başarır bunu. Ölçsüzlüğün sonucu olan bu unutma aynı zamanda onun mutsuzluğunun da sebebidir” (Cioran, 2017b: 153). Ölümsüzlüğü sağlayan bir faktör ise korkusuz olma. “İnsanların ölümle barışık olmalarının tek nedeni, ölümün verdiği *korkudan* kurtulmaktır ama bu korku olmadığında ölümün de hiçbir önemi yoktur artık. Çünkü ölüm kendisindedir ve kendisi aracılığıyla vardır. Ölümle *uzlaşmaktan* doğan bilgelik, ölüm karşısında olası en yüzeysel tavidir. (...) Korkuyu yenen kendisini ölümsüz sanabilir; korkuyu tanımayan ölümsüzdür. (...) Korku, her an ölmektir.” (Cioran, 2015a: 26). Korku ve ölüm ikileminde, yani bu ekseninde aynı zamanda, “ölüm korkusu, bizim ilk ânımıza kadar giden bir korkunun geleceğe yansıtılmasından başka bir şey değildir.” (Cioran, 2017b: 10).

Korkusuz insan aynı zamanda kibirlidir. “İnsanın öleceğini bilmezlikten gelmeyi reddetmesi, daha çok bir kibir değil midir? Çünkü ölüm düşüncesi kadar pohpohlayıcı bir şey yoktur. Ölüm düşüncesi, ölümün kendisi değil. Öleceğimi bilmekten vazgeçmek... Hayatım boyunca razı olmayacağım bir şeydir bu, ama bu bilgiyi unutabilmek için ölümü bekliyorum” (Cioran, 2015a: 71). Ama aynı zamanda “kibrimizin olmaması ölüme zarar verir” (Cioran, 2015a: 32). Çünkü insan ölüme boğun eğmek zorunda kalmazsa, ölüm bundan zarar görebilecektir.

Bütün bu genel çerçeve ile birlikte, Cioran’a göre ölüm unutulmamalıdır. O, unutamamıştır. “Yeryüzünü ve gökyüzünü sevmek istedim, marifetlerini ve coşkularını; ve bana ölümü hatırlatmayan hiçbir şey bulamadım: çiçekler, yıldızlar, çehreler –solmanın simgeleri, bütün muhtemel mezarların potansiyel kapaktaşları!” (Cioran, 2017a: 75). Unutamamıştır, çünkü Cioran’a göre ölüm, her yeredir. “Ölüm ne kadar uzağa yayılırsa yayılsın, onca yer kaplıyor ki *nerede* öleceğimi bilemiyorum” (Cioran, 2014: 21). Ölüm her yeredir, çünkü yeri yurdu yoktur. “Yaşam hiçbir şey; ölüm her şey. Yine de yaşamdan bağımsız olarak ölüm diye bir şey yoktur. Ölümü evrensel kılan tam da bu ayrı, özerk gerçekliğin eksikliğidir; ölümün kendine ait yurdu yoktur, her yerde hazır ve nazırdır, tıpkı kimlikten, sınırdan ve kılıktan yoksun her şey gibi: patavatsız bir sonsuzluk.” (Cioran, 2017b: 141).

Ölüm düşüncesi karşısında Cioran insanları ikiye ayırmaktadır demek yanlış olmayacaktır. Buna göre, “ölüm duygusu olan insanla bu duyguya hiç sahip olmayan arasında, iletişimi mümkün olmayan iki dünyanın uçurumu açılır; bununla birlikte ikisi de ölü; fakat biri ölümünden habersizdir, ötekiyse bunu bilir; biri sadece bir anda ölür, ötekiyse sürekli ölmektedir. (...) Biri sanki ebediyim gibi yaşar; öteki devamlı olarak ebediyetini düşünür.” (Cioran, 2017a: 15). “Bir metafizikçiden daha derin bir yetkinlikle ölümden söz eden okuma-yazması olmayan nice insanla tanıştım; yıkımlarının nedenini deneyimle ayırt eden bu insanlar tüm düşüncelerini ona yöneltiyorlardı; öyle ki ölüm, onlarda kişisel olmayan bir sorun yerine, kendi gerçeklikleri, kendi ölümleriydi” (Cioran, 2016b: 184).

Cioran, ölümü daima düşünenler arasında yer almıştır. Ölme arzusu yegâne tasası olmuş; ona her şeyi feda etmiştir, ölümü bile (Cioran, 2014: 49). Lakin bu çok da yararlı ve faydalı bir durum da değildir. Çünkü O, ölümü düşünmenin ölmekten başka her şeye hayrı dokunduğunu da anlamıştır (Cioran, 2017b: 25). Bununla birlikte, ölüm yararlıdır ve bu duygu/düşünce insanda var olmalıdır. O, bu ekseninde, “içinde ölecek hiçbir şeyi kalmamış insana Tanrı acısın” (Cioran, 2015a: 111) demektedir. Çünkü “ölüm hepten yararsız değildir. Doğumdan önceki alanımızla biricik alanımıza kavuşma olanağını bize sağlayacak olan sonuçta ölümdür...” (Cioran, 2017b: 172). Ölüm yararsız olmadığı kadar ölmüş olanlar da acınacak durumda değildirler. “Artık hayatta olmayan onca dostu düşünüyorum da içim yaniyor. Oysa pek de acınacak durumda değiller, çünkü ölüm başta olmak üzere, bütün sorunları çözdüler.” (Cioran, 2017b: 21). Dolayısıyla ölmek bir bakıma kurtulmaktır. Doğmuş olmanın sancısını yok etmektir. Cioran bu husus şu şekilde örneklendirmektedir: “Schopenhauer, ölüleri tekrar yaşama davet etsek, onların bunu reddedeceklerini savunur. Bana kalırsa, tam tersine, ikinci kez çok daha

büyük bir zevkle ölümler" (Cioran, 2015a: 106). Ölümün bir kurtuluş düşüncesi olmasının yanında, şüphesiz intihar fikri de bu noktada Cioran perspektifinden önem kazanmaktadır.

4. BİR KURTULUŞ TEMİNATI: İNTİHAR DÜŞÜNÇESİ

Cioran, doğmuş olmaklığın verdiği hınç ve nefretin sonucunda umutsuzluk ile intihar düşüncesinden beslenen özgün bir metafizik anlayışı kurmaya çalışmıştır (Er, 2018b: 18). Genel kanı açısından, intihara yaklaşım olumsuz bir muhtevaya sahip gibi görülse de, Cioran'ın perspektifinden intihar çok daha farklı bir anlama sahip olmuştur. Zira intiharın olması fikri O'na hayata tahammül etme ve kendini özgür hissetme imkânı vermiştir (Cioran, 2016a: 26). Çünkü kendi ifadesi ile "“istediğim zaman kendimi öldürebilirim, dendiği zaman yaşam bir kâbus olmaktan çıkar. Elimizde böyle bir çare bulunduğundan gerçekten de her şeye tahammül edilebilir” (Cioran, 2016a: 111). Bu bağlamda, Cioran şu soruyu sorar: "Bir tek iyimserler intihar eder; artık iyimser olamayan iyimserler... diğerlerinin, hiçbir yaşama nedenleri olmadığına göre, niçin bir ölme nedenleri olsun ki?" (Cioran, 2014: 57).

Cioran'a göre (2017a: 40); "dinlerin kendi elimizle ölmeyi yasaklamalarının nedeni, bunda, tapınakları ve tanrıları aşağılayan bir itaatsizlik örneği görmeleridir." Dolayısıyla intihar aynı zamanda itaate karşı çıkan bir gücü temsil etmektedir. "Soluk alma zorunluluğundan kurtulacak gücün niye yok?" (Cioran, 2017a: 89). Buradaki güç o denli bir atfa sahiptir ki, "hiçbir mutlak hükümdar, kendini öldürmeyi kafasına koymuş bir zavallının gücüyle karşılaştırılacak kadar bir güce sahip olmamıştır" (Cioran, 2017b: 100). Bunun ise sadece dışa dönük olmaktan ziyade, içe dönük de bir tavır olduğunu düşünmek olasıdır.

5. SONUÇ

Cioran'ın Romanya'dan Fransa'ya gitmesi, oraya yerleşmesi, bir süre sonra Rumence yazması bırakıp, *Çürümenin Kitabı*'ndan itibaren Fransızca yazmaya başlaması ve bu geçişler arasında yaşadığı sorunlar ve sıkıntılar, aslında bir bakıma O'nun ontolojik kırılmaları da göz ardı edilmeksizin, bu dünyaya ait olma(ma)kla ve hatta yersiz yurtsuz olmanın bizatihi bir yer ve yurt olması ilgili kopuş, hınç ve karşı çıkışların birer yansıması olarak telakki edilebilir. Çalışma kapsamında da vurgulandığı üzere, Cioran'ın yazdıkları ve söyledikleri aslında O'nun yaşadığı patolojik ve ontolojik sorunlar ile doğrudan ilgili ve ilişkilidir. Dolayısıyla burada vurgulanmak istenen husus, Cioran'ı tanımak için yazdıklarını okumanın, yazdıklarını okudukça da Cioran'ın biyografisine dair ipuçlarına ulaşmanın kendi bağlamı içerisindeki döngüdür. Nitekim çalışmada da ifade edildiği üzere, kendisinin de kitaplarının bir bağlamda otobiyografik olduğunu ifade etmesi bu hususu teyit etmektedir. Bununla birlikte, O'nu tanımının bir diğer yönü olarak etkilendiği, okuduğu, dikkate aldığı isimleri göz ardı etmemek gerekmektedir. Örneğin, Simmel, Proust, Kierkegaard, Heidegger, ya da Beckett gibi isimlerin yanı sıra hususen Nietzsche ve Dostoyevski bağlamında Cioran'a yaklaşmanın, onun dile getirdiği hususları anlamlandırmak adına önem arz ettiği düşünülmektedir.

Cioran, doğmuş olmayı hazmetmemiş, bu durumdan yaşamı boyunca hoşnut olmamıştır. Dolayısıyla gerçek mutluluğu ve özgürlüğü yitirmiştir. Bununla birlikte, yaşamı müddetince, bu kez de ölüm düşüncesinden neredeyse hiç uzaklaşmamıştır. Çünkü bu düşünce, insanın aklından çıkmamalıdır. Buna karşın, ölüm-ölümsüzlük ikileminde korku(suzluk), mutsuzluk ve kibir bağlamında da çeşitli perspektifler ortaya koymuştur. Son olarak ise, intihar düşüncesi ile bu düşüncenin varlığı sayesinde Cioran hayata katlanabilmiş/tahammül edebilmiştir. Cioran'ın intihar düşüncesi ile ilgili olarak şu hususu da belirtmek mümkündür: O'nun "eğer kâğıtları karalamasaydım, uzun zaman önce kendimi öldürmüş olurdum" ifadesi ile intihar fikri olmasaydı hayatın tahammül edilemez olacağı yönündeki düşüncesi, yazmak-yaşamak-intihar denkleminde farklı bir boyutun söz

konusu olabileceğinin ipuçlarını sunmaktadır.

Sonuç olarak, başlangıçta da ifade edilmiş olduğu üzere, Cioran'ı Tanrı ile olan ilişkisi, O'na olan bakış açısı, nihilizm, tarih ve ütopya gibi konular ekseninde değerlendirebilmek olasıdır. Bu çalışma ise, "ölüm" ve "intihar" özelinde dikkat çeken hususların kapsamlı bir biçimde ele alınması amacını taşımıştır.

KAYNAKÇA

- Başerer, D. ve Başerer, Z. (2016). Ölüm Kavramına Martin Heidegger ve Emmanuel Levinas Açısından Felsefi Bir Bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 9, Sayı. 45, 2016, 424-430.
- Berindeanu, F. (2018). Cioran'a Göre Tarih. (Der. ve Çev. S. E. Er ve O. Varolun). *Emil Michel Cioran, Uykusuzluk Göğünde Bir Dolunay* (s. 11-29). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Cioran, E. M. (2017a). *Çürümenin Kitabı*. (Çev. H. Bayrı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Cioran, E. M. (2017b). *Doğmuş Olmanın Sakıncası Üzerine*. (Çev. K. Sarıalioğlu). İstanbul: Metis Yayınları.
- Cioran, E. M. (2016a). *Ezeli Mağlup*. (Çev. H. Bayrı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Cioran, E. M. (2016b). *Var Olma Eğilimi*. (Çev. K. Sarıalioğlu). İstanbul: Metis Yayınları.
- Cioran, E. M. (2015a). *Gözyaşları ve Azizler*. (Çev. İ. Yerguz). İstanbul: Jaguar Kitap.
- Cioran, E. M. (2015b). *Tarih ve Ütopya*. (Çev. H. Bayrı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Cioran, E. M. (2014). *Burukluk*. (Çev. H. Bayrı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Emanet, İ. H. (2018). Ölümü Anlamlandırmak. *Düşünbil Felsefe Dergisi*, Yıl. 12, Sayı. 66, 16-17.
- Er, S. E. (2018a). Uykusuzluk Göğünde Bir Dolunay E. M. Cioran. (Der. ve Çev. S. E. Er ve O. Varolun). *Emil Michel Cioran, Uykusuzluk Göğünde Bir Dolunay* (s. 61-66). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Er, S. E. (2018b). *Emil Michel Cioran, Bir Alacakaranlık Düşünürü*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Pattabanoğlu, F. Z. (2015). Seneca'da Felsefe ve Ölüm. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı. 22, 137-158.
- Polat, E. ve Aşkın, Z. (2017). Ölüm Kavramının Heidegger ve Sartre Felsefesindeki Yeri. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 2017, 42-60.
- Ruscanda, M. D. (2018). Cioran'ın Düşüncesinde Bach, Mozart ve Beethoven'un Müzik Felsefesi. (Der. ve Çev. S. E. Er ve O. Varolun). *Emil Michel Cioran, Uykusuzluk Göğünde Bir Dolunay* (s. 109-124). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Schopenhauer, A. (2016). *Ölümün Anlamı*. (Çev. A. Aydoğdu). İstanbul: Say Yayınları.
- Suniç, T. (2018). Cioran ve Ölüm Kültürü. (Der. ve Çev. S. E. Er ve O. Varolun). *Emil Michel Cioran, Uykusuzluk Göğünde Bir Dolunay* (s. 31-46). Konya: Çizgi Kitabevi.